

Βανδαλισμοί, λεηλασίες και κλοπές Η καταστροφή έργων πολιτισμού στα κατεχόμενα μνημεία της Κύπρου συνεχίζεται...

ΑΠΟ ΤΟΝ Αύγουστο του 1974, το βόρειο τμήμα του νησιού μας, είναι υπό τουρκική κατοχή. Η εισβολή και η κατοχή αλλοιώνει συστηματικά την ιστορική φυσιογνωμία του τόπου καταστρέφοντας

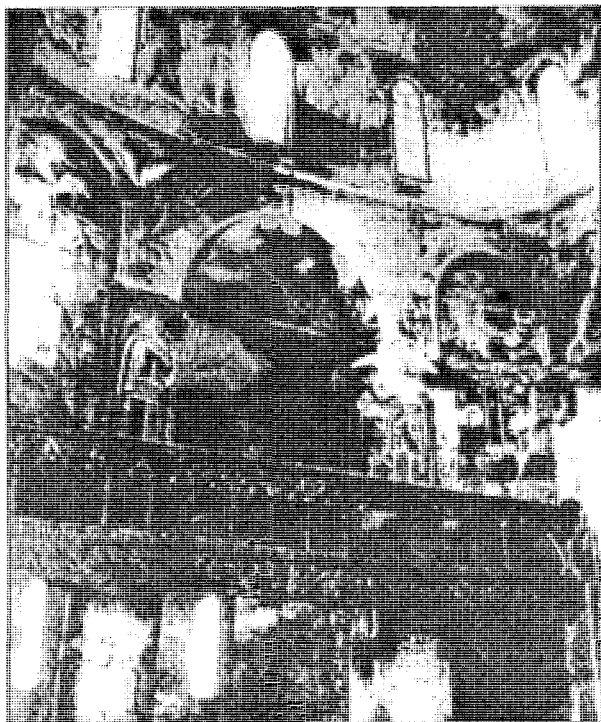
νο έδαφος.

Είκοσι τρία χρόνια μετά την εισβολή, οι βανδαλισμοί, οι λεηλασίες των εκκλησιών, οι κλοπές αρχαιολογικών θησαυρών συνεχίζονται παρ' όλες τις καταγγελίες της κυπριακής κυβέρνησης προς τους διεθνείς οργανισμούς (Unesco, Iccrom, Icomos και το Διεθνές Συμβούλιο Εκκλησιών) και παρ' όλες τις διεθνείς συμβάσεις που αναφέρονται στη διαφύλαξη ή τη διάσωση της Παγκόσμιας Πολιτιστικής Κληρονομιάς.

Το Τμήμα Αρχαιοτήτων κατέχει στοιχεία και μαρτυρίες για λεηλασίες όλων των Μουσείων της κατεχόμενης περιοχής: Μουσείο Αμμοχώστου. Μουσείο Λαϊκής Τέχνης Κερύ-

νειας, Μουσείο Αρχαίου Ναυαγίου στο Κάστρο της Κερύνειας, των συλλογών Χατζηπροδρόμου και Λοιζίδη για τις συστηματικές κλοπές βυζαντινών εικόνων, εκκλησιαστικών σκευών, κεντημάτων, πολυκάντηλων και ξυλόγλυπτων από την Ιερά Μητρόπολη Κερύνειας για

έργα πολιτισμού σημαντικούς αρχαιολογικούς χώρους και αρχαία μνημεία. Από σύνολο 188 κηρυγμένων Αρχαίων Μνημείων Α' Πίνακα, 76 είναι κατεχόμενα και από σύνολο 947 Αρχαίων Μνημείων Β' Πίνακα, 130 βρίσκονται σε κατεχόμε-

κλοπή όλων των εικόνων και χειρογράφων που βρίσκονταν στο Κέντρο Συντήρησης Εικόνων και Χειρογράφων στο Μοναστήρι του Αγίου Σπυριδώνος στην Τρεμετουσιά. Το Τμήμα Αρχαιοτήτων κατάφερε να επαναπατρίσει μέρος της συλλογής αυτής με τη βοήθεια ιδιωτικών

την κατεδάφιση του Καθολικού. Αγνοείται η τύχη των τοιχογραφιών και του ξυλόγλυπτου εικονοστασίου.

Συστηματικά καταστρέφονται ή αφαιρούνται πολύτιμες και σημαντικότες τοιχογραφίες και ψηφιδωτά που κοσμούσαν τα εσωτερικά πολλών εκκλησιών και μαζί με άλλα κινητά αντικείμενα φυγαδεύονται στο εξωτερικό. Ελάχιστα από τα πιο πάνω επαναπατρίστηκαν. Γνωστή είναι η υπόθεση των ψηφιδωτών της Παναγίας Κανακαριάς, τα οποία το 1988 βρέθηκαν στην κατοχή της Αμερικανίδας εμπόρου έργων τέχνης Peg Golberg στην Ινδιανάπολη των ΗΠΑ. Επειτα από μαραθώνια δίκη, που άρχισε το 1989 και κράτησε δύο χρόνια, τα ψηφιδωτά επέστρεψαν στην Κύπρο.

ιδρυμάτων, όπως το Ίδρυμα Λεβέντη.

Πολλές εκκλησίες μετατράπηκαν σε τζαμιά, σε στάβλους ζώων και στη χειρότερη περίπτωση έχουν κατεδαφιστεί, όπως για παράδειγμα το Καθολικό της Μονής Αυγασίδας στην Επαρχία Αμμοχώστου, που χρονολογείται από τον 15ο αι. και είχε τοιχογραφίες της ίδιας εποχής. Το 1989, Κύπριος του εξωτερικού που επισκέφτηκε το χωριό, διαπίστωσε

των τοιχογραφιών του Αγίου Θεωνίου του χωριού Λύση της Επαρχίας Αμμοχώστου, που χρονολογούνται τον 13ο και 14ο αι. Το 1984 Τούρκος έμπορος αρχαιοτήτων πωλούσε τις τοιχογραφίες που απεικόνιζαν το Χριστό Παντοκράτορα και την Παρθένο με τους Αρχαγγέλους, αναφέροντας ότι βρέθηκαν τυχαία στην Τουρκία. Το Τμήμα Αρχαιοτήτων κατάφερε να αποδείξει την προέλευση τους και την ιδιοκτησία του

Άλλο δείγμα της βαρβαρότητας είναι η αφαίρεση

(Ορθόδοξη Εκκλησία Κύπρου), αφού αγοράστηκαν από την κ. Dominiqne de Menil στο ομώνυμο ίδρυμα στο Χιούστον, με τη συμφωνία ότι η συντήρησή τους θα είναι ευθύνη του Ιδρύματος και ότι έπειτα από 20 χρόνια θα επιστρέψουν στην Κύπρο! Στις αρχές Φεβρουαρίου 1997 έγιναν τα εγκαίνια ομοιώματος της βυζαντινής εκκλησίας στο ίδρυμα de Menil του Χιούστον, όπου τοποθετήθηκαν οι τοιχογραφίες αφού πρώτα συντηρήθηκαν.

Τα πιο πρόσφατα παραδείγματα του κατοχικού καθεστώτος στα αρχαία μνημεία είναι τα εξής:

Στις 6.4.1996 δημοσιεύτηκε στην αγγλόφωνη τουρκοκυπριακή εφημερίδα «Cyprus Today» διαφήμιση της εταιρείας Keskin & Smith Estate Agents που πρόσφερε για πώληση την Εκκλησία της Παναγίας Χρυσοτριμιθώτισσας στο χωριό Τριμίθι για 32.500 λίρες Αγγλίας! Η εκκλησία ανήκει στη Μέση βυζαντινή περίοδο και είναι από τα μνημεία που το Τμήμα Αρχαιοτήτων δεν είχε προλάβει να κηρύξει σαν Αρχαία Μνημεία.

Ένα άλλο δημοσίευμα της ίδιας εφημερίδας με ημερομηνία 11.5.1996 ανέφερε ότι το μοναστήρι της Παναγίας Ελεούσας στο κατεχόμενο Ριζοκάρπασο, αφού «ανακαινίστηκε» μετατράπηκε σε πανδοχείο με εστιατόριο.

Στο Κολλέγιο Τέχνης Kanazawa της Ιαπωνίας, βρέθηκαν τα βημόθυρα της Εκκλησίας του Αγίου Αναστασίου

του χωριού Περιστερώνας, της Αμμοχώστου. Γίνονται, ήδη, προσπάθειες μέσω της Unesco για επιστροφή των βημοθύρων στην Κύπρο. Αν οι Ιάπωνες αρνηθούν θα ακολουθηθεί η δικαστική οδός.

Τον Οκτώβριο του 1996 το Τμήμα Αρχαιοτήτων και η Εκκλησία της Κύπρου κίνησαν δικαστικό αγώνα για την ανάκτηση και τον επαναπατρισμό τεσσάρων εικόνων που αφαιρέθηκαν από το τέμπλο της εκκλησίας του Χριστού Αντιφωνητή, στο χωριό Καλογραία και βρέθηκαν στην κατοχή του Ολλανδού Willem Otto Arie Lans.

Το περιοδικό «Πολιτιστική Κύπρος», τον Φεβρουάριο 1997, ανέφερε ότι το ιστορικό αρμένικο μοναστήρι του Αγίου Μακαρίου, στον Πενταδάκτυλο, καταστράφηκε ολοσχερώς από πυρκαγιά. Η πληροφορία δεν έχει εξακριβωθεί, είναι όμως σίγουρο ότι το μοναστήρι βρίσκεται σε άθλια κατάσταση.

Σο δύσκολο αγώνα επανάκτησης και επαναπατρισμού των αρχαιοτήτων μας συμμετέχουν και στηρίζουν η Επιτροπή για την Προστασία της Πολιτιστικής Κληρονομιάς Κύπρου, το Υπουργείο Πολιτισμού και Επιστημών, η Ακαδημία Αθηνών σε συνεργασία με το Τμήμα Αρχαιοτήτων Κύπρου, η Ιερά Αρχιεπισκοπή και το ίδρυμα Μακαρίου Γ, καθώς και τα Ιδρύματα Λεβέντη και Πιερίδη.